

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Декан факультету
педагогіки і психології
_____ Т.О. Олефіренко
«8» вересня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ»**

**освітнього рівня магістра (1.10.)
(на базі вищої освіти непрофільних спеціальностей)
галузі знань 01 Освіта
спеціальності 012 Дошкільна освіта**

Шифр за навчальним планом ПП03

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова « » року, протокол №. 10

Розробник програми: Вертугіна В.М., Агіляр Туклер В.В., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти
«30» серпня 2021 р., протокол №1

Завідувач кафедри

проф. Цветкова Г.Г.

I. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань 01 Освіта (шифр, назва)	Кількість кредитів – 6 ЄКТС	Методи навчання 1) Лекції, пояснення, бесіди 2) Телекомунікаційне навчання студента з викладачем в Google meet; 3) Використання мультимедійних освітніх засобів в процесі самонавчання (друковані, аудіо, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж) середовище Moodle.	
Спеціальність (код, назва) 012 Дошкільна Освіта	Загальна кількість годин 180		
Освітній рівень Магістр	<i>Денна</i> <i>Заочна</i>		
	Лекції: - 10		
	Практичні заняття: - 4 год.		
Статус дисципліни (вибіркова)	Лабораторні заняття: - 4 год		Форми поточного контролю - Інтерактивне обговорення проблемних питань - Експрес тести
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом (2018)	Індивідуальна робота: - -		
Семестр І-ІІ	Самостійна робота: - -		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: - самостійна робота	- 162 Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		Форма підсумкового контролю Залік
Мова навчання– українська	- -		
Передумови навчання			

Програма нормативної навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня «магістр», галузі знань 01 Освіта, спеціальності 012 Дошкільна освіта

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання»: поглиблення знань про природу рідного краю та методика ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з природою.

Міждисциплінарні зв'язки: програма нормативної навчальної дисципліни «Природознавство з методикою та навичками освіти сталого розвитку» ґрунтується на класичних та сучасних наукових дослідженнях у галузі «Основи екології», «Психологія дитяча», «Педагогіка дошкільна», «Дитинознавство» є складовою частиною дисциплін циклу професійної та практичної підготовки

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання» є: формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі дошкільної освіти: оволодіння системою знань та педагогічним інструментарієм організації природничо-екологічної компетентності в умовах суспільного дошкільного виховання та сім'ї.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання» є:

теоретико-методологічні – формування професійного світогляду і наукових уявлень про сутність природничо-екологічної компетентності,

когнітивні – систематизація знань студентів про природу; окреслення змісту інформації про об'єкти та явища природи, доступної розумінню дітей дошкільного віку, їх потреб та інтересів; ознайомлення майбутніх вихователів з методикою та сучасними технологіями формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку;

практичні – формування у майбутніх вихователів умінь доцільно використовувати форми організації співпраці дорослого і дитини в процесі пізнання світу природи та навичок проведення освітнього процесу з дітьми та їх батьками з метою виховання ціннісного ставлення до природи і її збереження в умовах урбанізації сучасного суспільства.

Освітні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№п/п	Результати навчання	Компетентності
1.	ПР-1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2.	<p>ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.</p> <p>ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.</p>	<p>КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).</p>
3.	<p>ПР-06 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.</p>	<p>КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.</p>
4.	<p>ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно-і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.</p>	<p>КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.</p>
5.	<p>ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.</p>	<p>КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).</p>
6.	<p>ПР-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.</p>	<p>КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.</p>

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою» відводиться 6 кредитів ЄКТС (180 год.)

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 год.

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість год.			
		Аудиторні	Лекції	Практичні	СРС
Модуль I. Теоретичні засади формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку					
Тема 1.1.	Становлення методики ознайомлення дітей з природою. Сучасні підходи до формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	1	1		
Тема 1.2.	Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	1	1		36
Всього	Разом 40 год.	2	2		36
Модуль II. Еколого-розвивальне середовище закладу дошкільної освіти					
Тема 2.1.	Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	1	1		
Тема 2.2.	Куточок природи закладу дошкільної освіти. Ділянка закладу дошкільної освіти.	1	1		36
Всього	Разом 40 год.	2	2		36
Модуль III. Особливості організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку					
Тема 3.1	Методи, засоби, формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку	4	2	2	
3.2.	Форми організації природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	2	2		

Тема 3.3.	Технології формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку	2	2	2	36
	Разом 40 год.	8	6	4	36
	Всього: 120 год	18	10	8	162

IV. Зміст дисципліни

№ п/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть год.	
		Всього	В т.ч. лекцій
1.	Модуль I. Теоретичні засади формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	40 год (3 них 36 год. СРС)	
1.1.	<p>Тема. Становлення методики ознайомлення дітей з природою. Сучасні підходи до формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку</p> <p><i>Зміст теми.</i> Актуальність проблеми формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Вплив природи на формування особистості: ретроспективний аналіз. Я.А.Коменський, Ж.Ж.Руссо, Й.Г.Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі про природу як чинник виховання, джерело фізичного, морального та розумового розвитку дитини; погляди К.Д.Ушинського, Є.М.Водовозової, А.С.Симонович, С.Ф.Русової, А.С.Макаренко та В.О.Сухомлинського на роль природи у формуванні особистості дитини. Науковий внесок Н.Ф.Яришевої у становлення методики ознайомлення дошкільників з природою. Дослідження сучасних педагогів: Г. Беленької, Н. Лисенко, В. Маршицької, З. Плохій, О. Половіної, Г. Тарасенко. Актуальні завдання ознайомлення дітей з природним довкіллям. Вирішення завдань в єдності реалізації освітніх, виховних, розвиваючих цілей. Сучасні підходи в еколого-природничій освіті: екологічний, естетико-екологічний, середовищний, діяльнісний, інтегрований (Аналіз досліджень Н.Горопахи, Н.Лисенко, З.Плохій, Н.Рижової, Г. Тарасенко, Н. Яришевої.</p> <p>Ключові поняття теми: предмет, завдання, природничо-екологічна компетенція, методика, ретроспектива, дослідження.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 7,11</i> <i>Додаткові: 1</i></p>		

1.2.	<p>Тема. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку</p> <p><i>Зміст теми.</i> Мета, завдання і принципи екологічної освіти особистості. Становлення поняття «екологічна культура». Екологічна культура як результат екологічної освіти. Екологічна культура педагога. Екологічна освіта – новий напрям дошкільної педагогіки. Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Напрями формування природничо-екологічної компетенції дитини дошкільного віку. Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника до природи – прояв зачатків екологічної культури. Позитивне ставлення до природи як результат формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку.</p> <p>Ключові поняття теми: принципи, модель, екологічна культура, екологічна освіта, природничо-екологічна компетенція, екологічні уявлення, екологічна культура, еколого-доцільна поведінка, екосистеми.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 4</i> <i>Додаткові: 9</i></p>		
2.	Модуль II. Еколого-розвивальне середовище закладу дошкільної освіти	40 год. (з них 36 год. СРС)	
2.1.	<p>Тема. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку</p> <p><i>Зміст теми.</i> Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетенції дошкільника (створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі».. Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Екологічний простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники</p>		
2.2.	<p>Тема. Куточок природу закладу дошкільної освіти. Ділянка закладу дошкільної освіти.</p> <p><i>Зміст теми.</i> Необхідність організації куточка природи, його навчально-виховне значення. Розміщення і обладнання куточка природи. Створення науково-природничого центру в куточку природи. Вимоги до його обладнання. Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програм, доступність для догляду тощо, постійні та тимчасові мешканці куточка природи. Кімнатні рослини куточка природи і зимового саду (декоративно-красиво-квітучі, цибулинні, виткі, ампельні, сукуленти): особливості догляду, використання в інтер'єрі ЗДО.</p>		

	<p>Утримання риб у куточку природи. Риби місцевих водойм і екзотичні риби: умови утримання. Влаштування акваріуму і догляд за ним. Птахи в куточку природи. Умови утримання в куточку природи папуг, канарок, щиглів. Ссавці – постійні мешканці кутка природи: морська свинка, хом'ячок, їх утримання. Утримання тимчасових мешканців куточка природи: безхребетні тварини (молюски, ракоподібні, комахи) та хребетні (земноводні, плазуни, ссавці, птахи). Сезонні зміни в об'єктах куточка природи.</p> <p>Значення ділянки закладу ЗДО для реалізації змісту і завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Вимоги до планування та озеленення ділянки закладу дошкільної освіти. Вибір та розміщення дерев, кущів, витких рослин. Влаштування газонів на ділянці.</p> <p>Вибір місця для квітника. Планування та форми квітників (клумби, рабатки, бордюри, альпійські гірки, мікс-бордери). Підбір декоративних квіткових рослин для квітника: однорічні, дворічні, багаторічні з урахуванням термінів цвітіння та естетичних вимог. Вирощування квітів, догляд за ними. Збір насіння. Зимове зберігання бульб та цибулин. Зрізання квітів. Складання букетів. Зміст роботи з ознайомлення дошкільників з декоративними квітами.</p> <p>Вибір місця та планування городу на ділянці дошкільного закладу. Загальна характеристика овочевих культур, рекомендованих для вирощування в дошкільному навчальному закладі. Особливості вирощування овочів (городня сівозміна, обробіток і удобрення ґрунту, підготовка розсади і висаджування її у ґрунт). Догляд за рослинами городу. Механічні та біологічні методи боротьби з хворобами та шкідниками рослин.</p> <p>Добір плодкових дерев та ягідних кущів. Розміщення плодово-ягідних культур на земельній ділянці. Підготовка ділянки, ям та саджанців до садіння. Посадка плодкових дерев та ягідних кущів. Догляд за садом. Захист плодово-ягідних рослин від шкідників. Зміст роботи щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з рослинами саду. Участь дітей у зборі урожаю фруктів та ягід. Догляд за садом.</p> <p>Ключові поняття теми: природно розвивальне середовище, складові: традиційні, нетрадиційні, куточок природи, постійні мешканці, тимчасові мешканці, кімнатні рослини, вегетативне розмноження, умови життя, середовище, інсектарій, акваріум, тераріум. ділянка, дерева, кущі, газон, привабливання птахів, декоративні квіти, обробка ґрунту, посів насіння, висадка розсади, квітник, овочеві культури, сад, ягідник, плодово-ягідні рослини.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 4,5,9</i> <i>Додаткові: 2</i></p>		
3.	Модуль III. Особливості організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	40год. (З них 36 год СРС)	4 год.

<p>3.1.</p>	<p>Тема. Методи, засоби формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку</p> <p><i>Зміст теми.</i> Методи безпосереднього ознайомлення з природою. Спостереження – основний метод формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Значення спостережень в природі у формуванні природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Педагогічні класики Я.Коменський, К.Ушинський, Є.Водовозова, Є.Тихеева, С.Русова, В.Сухомлинський про роль спостережень у природі для формування особистості дитини. Зв'язок спостережень з різними видами діяльності дітей. Види спостережень та їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.</p> <p>Емоційно забарвлена ігрова діяльність як засіб фізичного розвитку та засіб впливу на естетичну, моральну та когнітивну сфери особистості дитини. Характеристика гри як засобу формування природничо-екологічної компетенції. Види природничих ігор. Творчі рольові ігри. Ігри з природними матеріалами (з піском, снігом, глиною, вітром тощо). Дидактичні ігри. Рухливі ігри.</p> <p>Праця в природі як один з основних методів формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Погляди видатних педагогів М.Монтессорі, С.Русової, А.Макаренка на роль праці в природі як важливого чинника впливу на формування особистості дитини. Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми організації праці дітей у природі. Методика керівництва формами організації праці дітей різного віку. Нескладні досліди як метод безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Використання спадщини К.Ушинського, Є.Водовозової, Є.Тихеевої в організації пошуково-дослідницької діяльності з дошкільниками. Значення, зміст дослідів, що проводяться з об'єктами неживої природи, рослинами, тваринами. Методика організації та проведення дослідів з дітьми різного віку. Організація діяльності дітей в науково-природничому центрі.</p> <p>Методи опосередкованого ознайомлення з природою. Використання словесних методів щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Зв'язок словесних методів з методами безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Вітчизняні педагоги К.Ушинський, В.Сухомлинський про значення розповіді в ознайомленні дітей з природою. Розповіді вихователя, види розповідей. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення. Словесні логічні завдання як різновид розповіді. Використання художньої природознавчої літератури, творів класиків літератури, українського фольклору,</p>		
--------------------	--	--	--

	<p>сучасної літератури в процесі ознайомлення дошкільників з природою.</p> <p>Ілюстративний матеріал, його класифікація, види. Предметні картинки, специфіка їх використання у формуванні природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Особливості використання сюжетних картинок під час ознайомлення дошкільників з природою. Специфіка та своєрідність використання художніх картин І.Айвазовського, М.Глуценка, А.Куїнджі, П.Суходольського, С.Шишка, О.Шовкуненка з метою формування естетичного ставлення до природи. Методика розглядання картин та ілюстрацій. Мультфільми як засіб медіаосвіти дітей дошкільного віку (дослідження З.Алфьорова, М.Аромштам, С.Будзей, І.Зубавіна та ін.). Класифікація мультфільмів про природу. Вимоги до мультфільмів, призначених для перегляду дітьми дошкільного віку мультфільмів. Особливості використання презентацій, фільмів та відео сюжетів про природу у освітній роботі з дітьми дошкільного віку. Сприймання музики як ілюстративно-супроводжуючий метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Використання театру у вирішенні завдань розвитку емоційного ставлення дітей дошкільного віку до природи.</p> <p>Сучасні методи формування екологічних уявлень: метод мислеобразів, метод екологічної лабіалізації, метод екологічних асоціацій, метод художньої репрезентації природних об'єктів, метод екологічної емпатії, метод екологічної рефлексії, ігровий метод.</p> <p>3.2. Тема.Форми організації природничо-екологічної компетентності</p> <p>Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).</p> <p>Сучасні форми і засоби формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.</p> <p>Ключові поняття теми: методи, безпосередні й опосередковані, види спостережень, структура, етапи обстеження, пізнавальна діяльність, картина, ілюстрація, теле-відео-аудіозаписи, праця в природі, трудові доручення, чергування, колективна праця, досліди, пошуково-дослідницька робота.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 4,5,6</i> <i>Додаткові: 3,4</i></p>		
<p>3.2.</p>	<p>Тема. Технології формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку</p> <p><i>Зміст теми.</i></p> <p>Формування ставлення до природи в процесі спільної діяльності дорослого і дитини в еколого-розвивальному середовищі ЗДО. Моделювання як метод екологічної освіти. Використання ігрових навчальних ситуацій у формуванні позитивного ставлення до природи. Технологія використання екологічної стежини. Краєзнавчо-туристична діяльність (КТД). Технологія використання театру в екологічному вихованні</p>		

<p>дошкільників. Інтерактивні технології (смарт-дошка, комп'ютерні ігри екологічного змісту). Освіта для сталого розвитку дошкільнят. Природа та емоційний інтелект. Використання музейного простору в екологічному вихованні дошкільнят. Екологічно-проективна діяльність в дошкільній освіті. Технологія формування правильного ставлення до побутових відходів.</p> <p>Авторські технології: технологія використання казки у формуванні основ екологічної культури дітей дошкільного віку (Г. Беленька, Т. Науменко); технологія використання пейзажного живопису у формуванні естетичного ставлення до природи (Г. Беленька, О. Половіна). Форми організації роботи вихователя щодо формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку(заняття з милування природою; заняття-подорожі; заняття-мрії, тематичні заняття, екскурсії, прогулянки тощо). Організація екологічної проектної діяльності у дошкільному закладі, методика проведення практично-пошукової діяльності у екологічному проекті.</p> <p>Своєрідність планування роботи з ознайомлення з природою: врахування основних етапів засвоєння знань; передбачення використання методів, що забезпечують безпосереднє сприйняття об'єктів природи, інтеграція з іншими розділами програми. Вимоги до планування роботи з ознайомлення дітей з природою. Планування системи на сезон різних форм організації та повсякденної роботи з ознайомлення дітей з природою. Місце індивідуальної роботи в поануванні. Форми планування педагогічного процесу: перспективний, календарний план. Значення обліку та моніторингу роботи для забезпечення результативності освітнього процесу</p> <p>Ключові поняття теми: екологічна стежина, когнітивний підхід, естетичне ставлення до природи, екологічний проект. Екологічна культура, казка з науковою основою. Перспективний, календарний план</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 4,5,6</i> <i>Додаткові: 5,6,7</i></p>		
---	--	--

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Практичне заняття 1.

Тема. Концепція екологічної культури

I. Практична робота з Концепцією екологічної культури

1. Мета і завдання екологічної освіти.
2. Стратегічні напрямки і тактичні завдання розвитку екологічної освіти.
3. Зміст та структура формальної і неформальної екологічної освіти.
4. Дошкільна екологічна освіта.
5. Вища екологічна освіта.
6. Умови реалізації Концепції.

II. Перевірка самостійної роботи.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основна література: електронний ресурс 1, 2

Практичне заняття 2.

Тема: Моделювання куточка природи в закладі дошкільної освіти (2 год.)

I. Теоретична частина.

1. Програмові вимоги до рослинних представників та мешканців куточка природи.
2. Особливості догляду за кімнатними рослинами (практичний показ способів розміщення кімнатних рослин, поливання, пересаджування, перевалка, підживлення; підрізування, боротьба з хворобами та шкідниками кімнатних рослин).
3. Облаштування акваріуму в груповій кімнаті закладу дошкільної освіти. Критерії добору об'єктів для акваріуму: рослин, риб, безхребетних.

II. Практична частина.

Створення планів-ескізів куточка природи в різних вікових групах дошкільного навчального закладу з врахуванням наступних критеріїв: естетичний вигляд, забезпечення пізнавальної активності, врахування можливостей забезпечення діяльності дітей, безпеку, врахування екологічного підходу до утримання об'єктів у куточку природи.

III. Перевірка самостійної роботи.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основна література: 4

Додаткова література: 9

Лабораторне заняття 3.

Тема: Вивчення та аналіз еколого-розвивального середовища закладу дошкільної освіти (2 год.)

Проводиться на базі ЗДО.

I. Практична частина.

Алгоритм моніторингу:

1. Зафіксувати природничі осередки на ділянці ЗДО.
2. Зафіксувати природничі осередки в приміщенні ЗДО.
3. Встановити відповідність наявних об'єктів природи вимогам нормативних документів (БКДО, програма).
4. З'ясувати дієвість функціонування цих осередків (за допомогою бесід з дітьми, вихователями).
5. Створити рекомендації для поліпшення еколого-розвивального середовища ЗДО.

II. Перевірка самостійної роботи.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основна література: 5

Додаткова література: 2

Практичне заняття 4

Тема: Організація спостережень в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

Зміст заняття.

1. Моделювання конспектів спостереження у природі з дітьми дошкільного віку різних вікових груп.
2. Перевірка виконання самостійної роботи
Завдання

1. Підібрати конспекти спостережень в природі (вікова група з а вибором) з фахових журналів

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14

Додаткові: 2

Практичне заняття 5

Тема. Організація ігор та праці в природі з дітьми дошкільного віку (2год)

Зміст заняття

1. Презентація конспектів занять з організації праці в природі з дітьми дошкільного віку
2. Моделювання конспектів праці в природі в різних вікових групах
3. Презентація дидактичної гри (з матеріалом) природничого змісту з дітьми дошкільного віку (за вибором студента)
4. Перевірка самостійної роботи.

Практичне заняття 6

Тема: Нескладні дослід як метод безпосереднього формування еколого-природничої компетентності дітей дошкільного віку (2 год)

Зміст заняття

1. Розкрити сутність поняття «дослід» та його освітню цінність.
2. Окреслити структуру дослідів
3. Охарактеризувати організацію діяльності дітей дошкільного віку в науково-природничому центрі
4. Показ дослідів студентам з презентацією конспекту для дітей різного віку (за вибором студента)
5. Перевірка самостійної роботи

Завдання:

1. Підготувати повідомлення про важливість проведення дослідницької діяльності з дітьми в ЗДО
2. Підготувати матеріал для проведення дослідів в аудиторії. Розробити конспект одного виду діяльності з використанням нескладних дослідів (вибір вікової групи за студентом).

Лабораторне заняття 7

Тема: Моделювання форм роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

I. Теоретична частина.

1. Проведення екскурсії в природу з дітьми дошкільного віку.
2. Методика проведення цільових прогулянок в природу з дітьми дошкільного віку.
3. Специфіка організації занять екологічного спрямування.

II. Практична частина (робота у підгрупах).

3. Створення конспекту екскурсії в природу для дітей старшого дошкільного віку (природній модуль за вибором студента).
4. Створення конспекту цільової прогулянки у природу з дітьми середнього дошкільного віку.
5. Створення конспектів інтегрованого заняття за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі» з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

6. Створення віртуальної екскурсії (подорожі) в природу з дітьми дошкільного віку.

III. Перевірка самостійної роботи.

Практичне заняття 8

Тема: Презентація планування освітнього процесу з формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку (2 год.)

I. Теоретична частина.

1. Характеристика планування освітнього процесу в різних вікових групах ЗДО за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі» (за публікаціями з періодичних фахових журналів «Вихователь-методист дошкільного закладу» та «Дошкільне виховання»)

II. Виконання практичної роботи.

1. Вивчення та аналіз планів роботи вихователів за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі».

2. Презентація планування освітнього процесу в різних вікових групах у ЗДО за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі» (зміст, форми, методи роботи) на тиждень за орієнтовною схемою:

- тема;
- спостереження;
- праця;
- досліди;
- ігри;
- розповіді вихователя, читання природознавчої літератури;
- заняття;
- індивідуальна робота (вікова група за вибором студента).

III. Перевірка самостійної роботи.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основна література: 2,3

Додаткова література: 1

III. Перевірка самостійної роботи.

III. Перевірка самостійної роботи.

Практичне заняття 9

Тема. Аналіз різних форм організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» (2 год.)

I. Практична частина.

Перегляд відео та аналіз доцільності використання методичного інструментарію у переглянутих формах організації природничо-екологічної діяльності з дітьми дошкільного віку за наступними вимогами:

- Відповідність змісту заняття вимогам БКДО та програми «Дитина»
- Доцільність використаних вихователем методів та прийомів.
- Активність дітей.
- Змістовність наповнення заняття.
- Дидактичне обладнання (забезпечення високого рівня пошуково-дослідницької діяльності дітей).

II. Перевірка самостійної роботи.

Методичні рекомендації. 1). Підготувати відео заняття з освітньої лінії «Дитина у природному довіллі». Згідно вимог проаналізувати. Надати рекомендації щодо організації і проведення цього заняття.

2). Знайти в інтернеті нетрадиційні форми роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: музейні осередки, екологічний театр, екологічний КВК тощо і представити їх

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основна література: 2

Додаткова література: 1

Практичне заняття 10

Тема. Нетрадиційні форми роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою (2 год).

1. Перегляд нетрадиційних форм роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: музейні осередки, екологічний театр, екологічний КВК (за можливістю проводиться в ЗДО).

2. Перевірка самостійної роботи.

Завдання. Знайти в інтернеті нетрадиційні форми роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: музейні осередки, екологічний театр, екологічний КВК тощо і представити їх.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (36 год.)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Побувати на оглядових екскурсіях Геологічної, Палеонтологічної, Зоологічної, Ботанічної експозицій **Національного науково-природничого музею НАН України (вул. Богдана Хмельницького, 15, ст. метро «Театральна» або «Золоті ворота»)** та представити фото-звіт.

Або відвідати відео екскурсії на природничі об'єкти (зоопарк, ботанічний сад, природничий музей тощо), надати посилання і проаналізувати змістове наповнення та можливість проведення цієї відеоекскурсії здітьми дошкільного віку.

2. Скласти каталог статей з анотаціями природничо-екологічного спрямування за останні 3 роки за схемою:

№ п/п	Автор статті	Назва статті	Джерело	Анотація статті

3. Відвідати Київський планетарій (**вул. Велика Васильківська, 57/3, ст. метро «Олімпійська»**), побувати на оглядовій екскурсії або ознайомитись на сайті з цим об'єктом та створити рекламу для батьків дітей дошкільного віку.

Вимоги до реклами:

✓ коротка та лаконічна інформація про програми, які познайомлять дітей дошкільного віку з астрономічними поняттями;

✓ доступність інформації для розуміння дошкільниками;

✓ відповідність змісту рекламованих програм вимогам БКДО в Україні;

✓ наявність ефекту зацікавлення;

✓ яскравість;

✓ креативність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗДО (36год.)

1. Створити каталог характеристик рослинних, тваринних об'єктів та явищ природи для дітей старшого дошкільного віку, орієнтуючись на зміст освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020 р.).

Вимоги до каталогу:

- ✓ для кожного об'єкту чи явища має бути окрема картка з якісним його зображенням;
- ✓ наявність правильної наукової назви об'єкта природи;
- ✓ ЦІКАВА та ЛАКОНІЧНА інформація (*не більше 5 речень*) про об'єкт;
- ✓ наявність інтернет-посилань на цікаві відео про вказаний об'єкт чи явище природи.

2. Підібрати літературні твори, музичний репертуар, дидактичний матеріал (ілюстративний, практичний, ігровий) для моделювання різних форм роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (36 год.)

1. Презентувати досвід роботи з екологічного виховання у зарубіжних освітніх системах (одна країна за вибором студента) – 18 год.

Вимоги до презентації:

- ✓ презентація має містити фото або відеоматеріал без тексту;
- ✓ фото або відео повинні бути хорошої якості, змістовні та повністю передавати особливості форм, методів та прийомів роботи з дітьми дошкільного віку у контексті формування природничо-екологічної компетенції, що характерні для певної країни;
- ✓ на першому слайді презентації текстом варто вказати країну та зазначити назву системи роботи з ознайомлення дітей з природним довкіллям (якщо така назва є);
- ✓ слід вказати (за наявності), за якою програмою працюють педагоги;
- ✓ у кінці презентації потрібно вказати інтернет-ресурси, які були використані студентом;
- ✓ презентація повинна супроводжуватися коментарем студента, який свідчить про вільне володіння опрацьованим матеріалом.

2. Виготовити лепбук екологічного спрямування та його презентувати. (Назва за вибором студента).- 18 год.

Вимоги:

- змістовність
- естетичність
- доцільність підбору інформації
- креативність
- зручність у користуванні
- розвивальна спрямованість

IV. Засоби діагностики успішності навчання: контроль на лекції, на практичних заняттях, на лабораторних заняттях

➤ *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування, підсумкове письмове тестування, презентації.

➤ *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

У. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

На практичних заняттях пропонуються до виконання деякі форми творчої роботи: виконання логічних дій доведення та спростування, здійснення порівняльного аналізу, обговорення дискусійних питань, складання планів-конспектів різних видів діяльності природничого спрямування, складання планів-ескізів городу, куточка природи, представлення інформації, знайденої в інтернет-джерелах, з аналізом, складання казок природничого спрямування тощо). На лабораторних заняттях студенти аналізують еколого-розвивальне середовище ЗДО.

При оцінюванні знань студентів застосовуються такі види контролю: поточний контроль (опитування, дискусії, заслуховування фіксованих виступів, презентація творчих завдань);

5.2. Форми підсумкового контролю успішності навчання:

Метод контролю: залік, метод усного опитування, практична перевірка, метод самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1 (50 балів)			Змістовий модуль №2 (50 балів)				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
15	20	15	10	15	15	10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
65-69	D	
60-64	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

IV. Інформаційні джерела для вивчення курсу:

Основна література:

1. Беленька Г.В. Віконечко в природу: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку / Г.В. Беленька. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.
2. **Дитина:** Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна, О.М. Половіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. - 440 с.
3. **Методичні рекомендації** до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук.ред.Г.В. Беленька, О.А.Половіна, І.В.Кондратець;авт..кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, В.М.Вертугіна, К.І.Волинець та ін.-К.:ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. – 568с.
4. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. – К.: Генеза, 2016. – 98с. (Настільна книжка вихователя). ISBN 978-966-11-0761-7
5. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна. – К.: Генеза, 2013. – 112 с. – (Настільна книжка вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415)
6. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. – К.: Генеза, 2018 – 128с.
7. Присяжнюк Л. Еколого-природнича освіта дошкільнят у поліфонії інноваційних підходів // Лариса Присяжнюк // Палітра педагога, 2017, №6 – С.3-6
8. Яришева Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників / Надія Федорівна / [посібник для вихователів] (серія «Екологія і здоров'я»). – К.: 2001. – 55 с.
9. Яришева Н.Ф. Природа України / Н.Ф. Яришева. – Київ: Вища школа, 1995.
10. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою / Н.Ф. Яришева. - К.: Вища шк., 1995.- 255 с.
11. Яришева Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників/ Н.Ф. Яришева. – Київ: Грамота, 2001.

Електронні ресурси:

1. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bioetica/Borejko/index.html>
2. <http://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/770/1-15.pdf>
3. <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26>

Додаткова література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України //Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2021, №33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція, 2021. – С.37
2. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.
3. Беленька Г.В. Знайомтеся: жук-сонечко. // Методична скарбничка вихователя, – № 6, 2014. – С. 36 – 39.
4. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідях. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.
5. Беленька Г.В. Цільові прогулянки в природі: моральний аспект / Г.В. Беленька, О.А. Половіна // Палітра педагога, 2017. - №6. – С. 9-11.
6. Беленька Г.В. Пізнавальні прогулянки з дошкільниками / Г.В. Беленька, О.А. Половіна // Палітра педагога, 2017. - №6. – С. 25 – 34.

7. Гавриш Н., Саприкіна О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів за заг. ред. О. Пометун. – Дніпропетровськ: Ліра, 2014. – 120 с.
8. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 352 с.
9. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) [Текст]: монографія / З. П. Плохій; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К.: Персонал, 2010. – 319 с.: табл.
10. Пометун О. Освіта для сталого розвитку для дошкільнят // Надихаємо на дії. Електронний журнал. – № 12(2). – 2013. – С. 21-30.
11. Пометун О. Що таке «емпауермент-педагогіка»? / Олена Пометун // Надихаємо на дії. – 2008. – № 1(1). – С. 10-12.
12. Тавстуха О.Г. Дошкольное образование для устойчивого развития : теоретические основы дополнения картины мира современной картиной жизни / О.Г. Тавстуха, А.А. Муратова // Детский сад : теория и практика. – 2013. – № 9. – С. 22-28.

**V. Навчально-методична картка дисципліни
«Основи природознавства з методикою викладання»**

Разом: 180 год. (6 кредитів), із них 10 год.- лекції, 4 год.- практичні заняття, 4 год.-лабораторні занятт, 162 год.- самостійна робота, вид котролю- залік

Семестри I-II			
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3
Назва модуля	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
Кількість балів за модуль	30 балів	30 балів	30 балів
Види поточного контролю	МКР 1 5 балів		МКР 2 5балів
Всього	100 балів		
Підсумковий контроль	Залік 100 балів		